

Radionica Costume Student Saturday –posmatrana iz vizure studenta učesnika

U periodu od 24. do 30. septembra 2011. godine u saradnji sa Etnografskim muzejom, u Beogradu je održan godišnji sastanak ICOM komiteta za kostim. Tema je bila: *IN BETWEEN – Culture of Dress Between the East and the West*.

Prvi dan boravka u Beogradu članice komiteta su provele sa studentima¹ Beogradskog univerziteta, među kojima su bile i studentkinje sa Odeljenja etnologije i antropologije Filozofskog fakulteta. U prepodnevним časovima Dr. Vicki L. Berger, Dr. Brigitte Herrbach-Schmidt, Katia Johansen, Alexandra Kim, Fionn Zarubica Lemon, Jillian (Xiaojun) Li, June Swann, Dr. Karin Thoennissen, održale su seriju predavanja, dok su popodnevni časovi bili posvećeni interaktivnom razgovoru sa studentima i radu u okviru radionica. Subota 24. 09. 2011.g. je bio dan posvećen isključivo studentima, otud i naziv cele radionice *Costume Student Saturday*.

Uvodne reči su održale i dobrodošlicu nam poželele: Mirjana Menković², M.A., Katia Johansen, Rebecca Akins, Dr. Vicki L. Berger. U ulozi moderatora bila je Dr. V. L. Berger.

Prvo predavanje koje je održala Dr. B. Herrbach-Schmidt, bilo posvećeno upoznavanju sa različitim tehnikama izrade čipke, posmatrano i u istorijskom i u prostornom smislu.

Katia Johansen je predavala o izradi šnitova. Sasvim neočekivano, ispostavilo se da košulja koju sam ja nosila ima po mišljenju K. Johansen „jedinствен“ kroj, koji omogućava brzu izradu i minimalizovanje utroška materijala – u svakom pogledu „ekonomičan“ kroj. Pitala me je za proizvođača i ja nisam znala odgovor. Budući da sam skinula etiketu postoji vrlo mala verovatnoća da ću to ikad i saznati. No, u čemu se ogleda suština ove priče? Činjenica da nisam znala poreklo košulje navela me je na razmišljanje o tome koliko mi, svakodnevno upotrebljavamo toliko puno stvari o kojima tako malo znamo i o čijem poreklu štaviše i ne razmišljamo, a činjenica je da ta stvar ima svoju „biografiju“, koju doduše ne znamo, odnosno znamo samo delimično. Takođe, na ovom primeru

¹ Možda je bolje reći studentkinjama, jer među prisutnima nije bilo nijedne osobe koju kategorišemo kao pripadnika muškog dela populacije. Ovo je vrlo interesantna činjenica, koja bi mogla da posluži kao osnova za postavljanje istraživačkog pitanja: Koji faktori utiču na činjenicu da u oblasti odevanja postoji veće interesovanje ženskog dela populacije (barem što se tiče studenata Republike Srbije)? Da li ima i muškaraca koji se zanimaju za nova dostignuća u izradi, i reprezentaciji delova kostima i kostima u celosti? Ako ih ima, zbog čega ih nije bilo na skupu?

² Predstavnik Etnografskog muzeja u Beogradu na radionici.

možemo videti kako jedna te ista stvar za jednu osobu može biti svakodnevna, obična, a da u drugoj osobi može izazvati ushićenje i posebno zanimanje. Na još jednom primeru se pokazuje da od vizure gledanja zavise doživljaji situacija i percepcija stvarnosti.

Kustos pri *Historic Royal Palaces – Kensington Palace* u Londonu, Alexandra Kim, ukazala je na korisnost saradnje između muzeja i performans-grupa. Za razliku od ranijeg koncepta koji je podrazumevao da posetioći u tišini obidu prostorije kraljevske palate, danas posetilac biva učesnik u svojevrsnom performansu koji se odvija pred njegovim očima. Kustosi su u saradnji sa dizajnerima osmislili svaku prostoriju palate tako da se na jedan inovativan način ispričaju priče ljudi, koji su živeli u njoj. Kustosi nastoje da iskoriste potencijal priča iz biografija članova kraljevske porodice koje ne prenose samo verbalno, već i na vizuelan način. Raspored predmeta, upotreba određenih boja, rekvizita je usklađen tako da u posetiocu izazovu asocijaciju na glavnu osobinu osobe kojoj je postavka posvećena.

O načinima reprezentacije predmeta u muzejskim postavkama i inovacijama u tom pogledu, predavanje je održala Dr. K. Thoennissen. Kroz niz fotografija sa različitih muzejskih postavki u različitim gradovima Evrope imali smo prilike da se upoznamo sa nekim novim idejama u načinima na koje se predmeti ili neki motivi predstavljani. Interesantan je bio primer jedne postavke u kojoj je glavna tema čipka. Radi se o tome da su svi zidovi crne boje u prostoriji od poda do plafona bili pokriveni čipkama, a i fotelje na kojima je posetilac mogao da se odmori su takođe, bile obložene čipkom. Ideja je bila da u očima posetilaca dominira isključivo čipka.

Fionn Zarubica Lemon živi i radi u Los Anđelesu, ali nam je ukazala da je poreklom sa naših prostora. Iz njenog predavanja mogli smo da saznamo kako oblik figure na kojoj je postavljena odeća igra vrlo važnu ulogu u stvaranju adekvatne, odnosno neadekvatne predstave o tome kako se neki komad odeće nosi. Npr. neadekvatna krinolina ispod haljine može u velikoj meri da promeni izgled haljine. Takođe, pokazano je koliko se čitav dojam menja ukoliko je ukombinovana figura čoveka iz 18. veka sa odećom iz 19. veka. Što me je navelo da razmišljam na temu toga kako se i naša telesnost kroz epohe menja i ta promena nije uzrokovana samo biološkim faktorima, štaviše ti faktori i nisu relevantni i presudni za drugačiju reprezentaciju. Ključna razlika se ogleda u utvrđenim pravilima kako osoba treba da drži telo, koju pozu da zauzme, koje držanje ruku i nogu treba da ima. Zatim, ukoliko figura ima glavu razlike itekako postaju očigledne, jer imamo različite frizure, brade, brkove, obrva kao i poželjne ekspresije lica. (Kad je reprezentacija u pitanju bilo da se radi o odeći ili telima da ne bude zabune, govorimo o dominantnim diskursima jedne epohe.)

U okviru predavanja Jillian Li, studenti su imali priliku da u svojim rukama drže komad brokata koji je star više od 150 godina. Taj komad materijala je kod mene izazvao naročitu pažnju. Želela sam da saznam što je moguće više o njegovoj „kulturnoj biografiji“. No, budući da ni meni, a ni Jillian Li koja dolazi iz NR Kine maternji jezik nije engleski, uspela sam samo da saznam da je komad proizveden u Kini, ali da je u jednom periodu služio kao materijal od kojeg je napravljena zastavica na budističkom tibetanskom hramu. Na izvestan način kroz priču o tom komadu brokata „dotakle“ smo se i priče o kinesko-tibetanskim odnosima u prošlosti.

Zahvaljujući June Swann imali smo priliku da naučimo kako se opisuju cipele. Neverovatno je koliko jedna cipela ima delova o kojima treba voditi računa prilikom katalogizacije. Takođe, ukazano je i na neke od premisa koje su nama, etnolozima/antropolozima već poznate, a to je da je izuzetno bitno pribeležiti ko je bio proizvođač cipele, ko vlasnik, u kom periodu je nošena i sl. Sve u svemu traganje za onim podacima koji su neophodni da bi se izgradila osnova za pisanje „kulturne biografije“ nekog predmeta.

Poslednje predavanje u jutarnjoj sesiji održala je Dr. V. L. Berger. Prezentovala nam je rad grupe ljudi - volontera koji su pomogli da se u vrlo kratkom vremenskom roku sortira i sredi velika količina muzejskog materijala. Predavanje nosi naziv *The Power of Angels: The Costume Society of America's 2009 Service Project in Phoenix, Arizona, USA*, a anđeli o kojima se u naslovu govori su upravo ti volonteri. Tokom popodneva Dr. V. L. Berger studentima kroz interaktivni razgovor govori o svojim iskustvima sa meštanima naselja koje je posetila u Hondurasu. Pokazala nam je fotografije i vežene predmete koje je prilikom poseta dobila od meštana.

Iako u okviru radionice *Costume Student Saturday*, nije bilo govora o etnologiji i antropologiji, odnosno o etnološkom/antropološkom pristupu proučavanja kostima, sve o čemu je predavano i o čemu se razgovaralo u popodnevним satima obogatilo je moje iskustvo i dalo osnovu za osmišljavanje novih istraživačkih tema. Zameci nekih od ideja su već predočeni u okviru ovog teksta, a neki tek treba da budu koncipirani.

Po mom mišljenju cela radionica je fino i skladno osmišljena.

Sve pohvale organizatorima!

Milena Golubović